

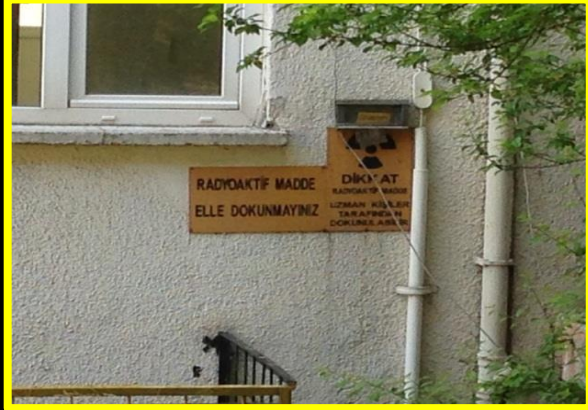

SEÇİCİ YIKIM FAALİYETLERİNE GENEL BİR BAKIŞ VE BELEDİYELER AÇISINDAN KONUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bahattin Murat DEMİR Jeoloji Mühendisi
bmuratdemir@gmail.com

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü
İzleme Değerlendirme ve Altyapı Dairesi Başkanlığı

18 Aralık 2019

Bir bina yıkımı;

- Halk Sağlığı
- İşçi sağlığı ve güvenliği
- Çevresel etki

açılardan birçok sorunu bünyesinde barındırır. Bir yıkım yapılmadan önce;

- Bina-Zemin Araştırması
- Tehlikeli Madde ve Kirlilik Tesbiti
- İnşaat ve Yıkıntı Atığı Yönetim Planı

-Tehlike ve Risk Analizleri

sonuçlarına dayalı bir yıkım planı hazırlanmalıdır. Özgül koşullarından dolayı her yıkım ayrı bir yıkım planıdır.

ULUSAL MEVZUATTA YIKIM

Ulusal mevzuatımızda “yıkım”, usulü ve şartları farklı mevzuat hükümlerinde düzenlenmiş kamu hukuku kapsamında hem idari hem de teknik bir işlemdir.

İDARİ

- İMAR KANUNU (3194)
- BOĞAZIÇI KANUNU (2960)
- GECEKONDU KANUNU (775)
- ORMAN KANUNU (6831)
- KIYI KANUNU (3621)
- UMUMİ HAYATA MÜESSİR AFETLER DOLAYISIYLA ALINACAK TEDBİRLERLE YAPILACAK YARDIMLARA DAİR KANUN (7269)
- AFET RİSKİ ALTINDAKİ ALANLARIN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ HAKKINDA KANUN (6306)

.....

TEKNİK

- HAFRIYAT TOPRAĞI, İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARININ KONTROLÜ YÖNETMELİĞİ
- ASBESTLE ÇALIŞMALARDA SAĞLIK VE GÜVENLİK ÖNLEMLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK
- YAPI İŞLERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YÖNETMELİĞİ
- İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN İŞYERİ TEHLİKE SINIFLARI
- TS 13633 YAPILARIN TAM VE KISMİ YIKIMI İÇİN UYGULAMA KURALLARI

.....

GÜVENLİ YIKIM YÖNETİMİ: YIKIM YÖNETİMİ ÜÇGENİ

Güvenli Yıkım Yönetiminin başarısı ilgili tarafların sistemi içselleştirmesine ve uygulamasına bağlıdır.

TÜRKİYE YIKIM GÖSTERGELERİ

Yılda ortalama 15.000 binanın yıkıldığı ülkemizde kentsel dönüşüm hareketi sonrasında yıkılan bina sayısının yılda 50.000'e ulaşması ve toplamda da en az 500.000.000 ton inşaat yıkıntı atığının ortaya çıkması beklenmektedir.

MBB İLLERİ İLE TÜRKİYE GENELİ RİSKLİ YAPI TESPİTİ BAZINDA BİNA YIKIM SAYILARI

(Kaynak: AKDHGM-ARAAD Sistemi-16.12.2019 İtibariyle)

SIRA NO	İL	RİSKLİ BİNA SAYISI	YIKILAN BİNA SAYISI	TESBİT SONUCUNA GÖRE YIKIM YÜZDESİ
1	BALIKESİR	2173	2004	92
2	BİLECİK	487	430	88
3	BOLU	658	595	90
4	BURSA	2439	2214	91
5	ÇANAKKALE	993	937	94
6	DÜZCE	397	272	68
7	EDİRNE	181	162	90
8	İSTANBUL	67580	55177	82
9	KIRKLARELİ	335	259	77
10	KOCAELİ	4986	4410	88
11	SAKARYA	537	376	70
12	TEKİRDAĞ	769	649	84
13	YALOVA	718	659	92
14	DİĞER İLLER	113394	95471	84
	TÜRKİYE GENELİ	195647	163615	84

SEÇİCİ YIKIM-KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Seçici Yıkım: Konut, bina, köprü, yol ve benzeri alt ve üst yapıların yıkımı öncesinde ve sırasında içindeki yabancı ve geri kazanımı mümkün olmayan maddelerden ayıklanması ve yıkımın belirli ölçülerde ve kontrollü olarak yapılmasıdır (H.T.İ.Y.A.K.Y,2004).

T.C.
Resmî Gazete

Başbakanlık
Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğüne Yayınlanır

Kuruluş : 7 Ekim 1920	18 Mart 2004 PERŞEMBE	Sayı : 25406
-----------------------	--------------------------	--------------

Çevre ve Orman Bakanlığından:

**Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının
Kontrollü Yönetmeliği**

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç, Kapsam, Hukuki Dayanak, Tanımlar

Amaç
Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı; hafriyat toprağı ile inşaat ve yıkıntı atıklarının çevreye zarar vermeyecek şekilde öncelikle kaynağa azaltılması, toplanması, geçici biriktirilmesi, taşınması, geri kazanılması, değerlendirilmesi ve bertaraf edilmesine ilişkin teknik ve idari hususlar ile uyulması gereken genel kuralları düzenlemektir.

Kapsam
Madde 2 — Bu Yönetmelik; kaynakları ve bileşenleri Ek-1’de detaylı olarak belirtilen, beşeri faaliyetler ve doğal afetler sırasında meydana gelen hafriyat toprağı ile inşaat ve yıkıntı atıklarının, üretildikleri yerlerde ayrı toplanması, geçici olarak biriktirilmesi, taşınması, geri kazanılması, değerlendirilmesi ve bertaraf edilmesine ilişkin esasları kapsamaktadır.

Hukuki Dayanak
Madde 3 — Bu Yönetmelik, 2872 sayılı Çevre Kanununun 8, 11 ve 12 nci maddeleri ile 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 9 uncu maddesinin (d), (h), (o), (p) ve (s) bentlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar
Madde 4 — Bu Yönetmelikte geçen;

Selective demolition: involves sequencing the demolition activities to allow the separation and sorting of building materials.

Stripping: is the activity of removing valuable materials from a site, installation or building that takes place before demolition.

European
Commission

**EU Construction & Demolition Waste
Management Protocol**

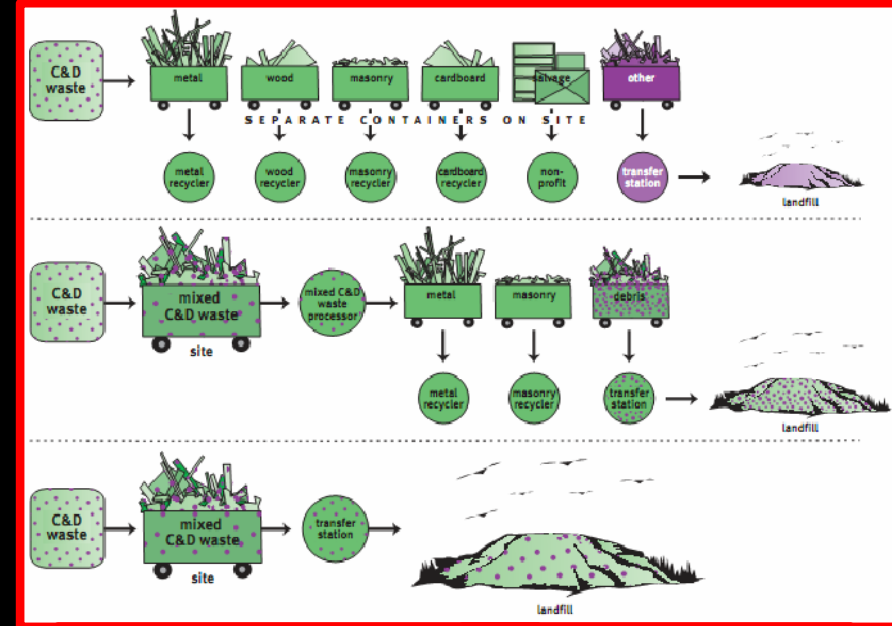
September 2016

SEÇİCİ YIKIM-KAVRAMSAL ÇERÇEVE

“Sağlıklı bir geri kazanım ve bertaraf sisteminin oluşturulması için atıkların kaynağında ayrılması ve ‘seçici yıkım’ esastır” (H.T.İ.Y.A.K.Y,2004).

Bir seçici yıkım faaliyeti;

- ✓ Daha az riskli; çevresel, ekonomik ve sosyal faydaların en üst düzeye çıkarıldığı bir yıkımın projelendirilmesini,
  - ✓ Yıkım atıklarının hem miktarını ve hem de tehlikelilik düzeylerini azaltmayı,
  - ✓ Yeniden kullanılabilir ve geri dönüştürülebilir malzemeleri ekonomiye kazandırmayı,
  - ✓ Depolama sahaları üzerindeki baskıyı azaltarak bu sahaların kullanım ömrünü uzatmayı,
  - ✓ Doğal yapı malzemeleri kullanımını azaltarak doğal kaynakları ve çevreyi korumayı,
  - ✓ Yıkım maliyetlerini azaltmayı,
- hedefler.

SEÇİCİ YIKIM-KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bir seçici yıkım faaliyeti öncelikle yıkım şantiyesi ve faaliyetinin önceden planlanması sürecidir.

Yapı-Zemin-Yıkım Etkileşiminin Araştırılması
(Büro+Saha)

Tehlike ve Risk Analizlerinin Yapılması
Araştırılması

Atık Yönetim Planının Hazırlanması

Tehlikeli Atık ve Kirlilik Durumu
(Atık söküm, temizleme, Nakliye ve Bertarafı)

Kaynakta Ayrıştırma, Biriktirme, Nakliye, Geri
Dönüşüm (Yerinde/Tesis) ve Bertaraf

Yıkım Şantiyesi Kapanış Planı

SEÇİCİ YIKIM-AŞAMALARI

Bir seçici yıkım faaliyeti aşağıdaki aşamalardan oluşur;

- Tehlikeli malzemenin belirlenmesi ve sökülmesi (asbest, PCB, küf vb.),
- Sıcak su tankları, pompalar, termostatlar, tesisat boruları, radyatörler, musluklar, evyeler,
- Alüminyum, bakır, galvanizli saç yağmur olukları, yağmur iniş boruları
- Kapı ve pencere doğramaları,
- Alçı panel malzemeler,
- Lavabo, küvet, duş kabinleri vb. seramik ürünler

SEÇİCİ YIKIM-AŞAMALARI

- Mutfak tezgahları, dolaplar,
- Tuğla
- Kiremit
- Beton
- Donatı demiri
- Yol ve diğer asfalt kaplı alanlarda asfalt tabakalarının kaldırılması; asfalt, beton ve parke kaplama tabakaları altında yer alan kırılmış ve/veya elenmiş granüler malzemelerin kaldırılması,

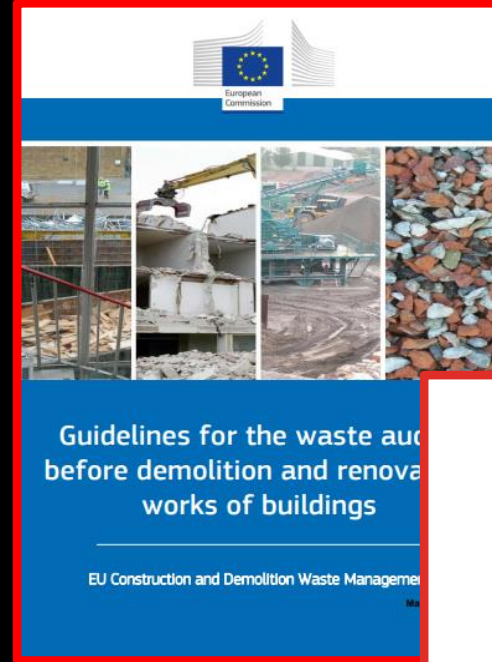
SEÇİCİ YIKIM-ÜLKE PRATIĞI Sorunlar ve Algılar

Ülkemizde seçici yıkımla ilgili genel algı olumsuzdur.

✓ Meri mevzuatımızda seçici yıkımın esas olduğu belirtilmiş olsa da ilgili mevzuatta uygulamayı açıkça zorunlu kılan hüküm bulunmadığından taraflar açısından esneklik ve dolayısıyla “bir yaptırım boşluğu” sözkonusudur.

✓ Meri mevzuatta seçici yıkım uygulamalarının nasıl yapılması gerektiği ve kontrolünün kurum tarafından yapılacağı belirsizdir.

✓ Seçici yıkımın önündeki en büyük engel, yüksek maliyet ve zamandır.

SEÇİCİ YIKIM PRATIĞI-BELEDİYELER İÇİN

Belediyelerimizin yıkım faaliyetini,

- Güvenli ve sağlıklı bir yapılı çevre,
- Enerji verimliliği ve emisyon azaltma,
- Doğal çevrenin korunması,

hedeflerini merkezine alan yeni bir bakış açısına ve yıkım yönetim planına ihtiyaçları bulunmaktadır.

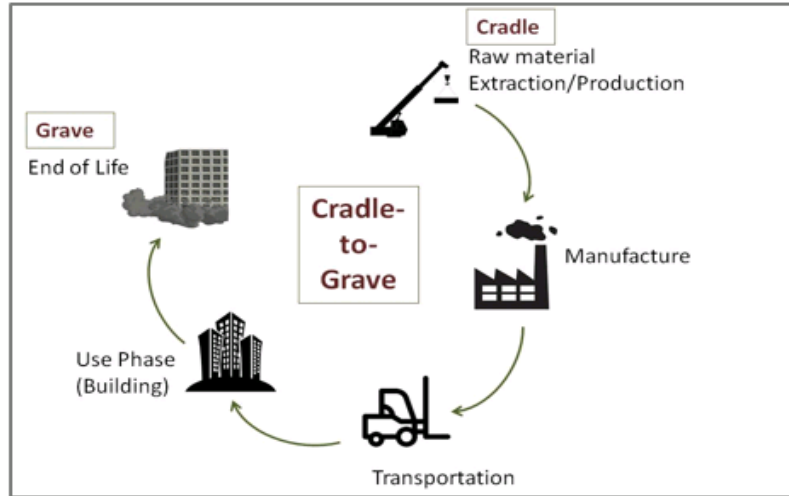

Figure 1: Cradle-to-grave life cycle assessment

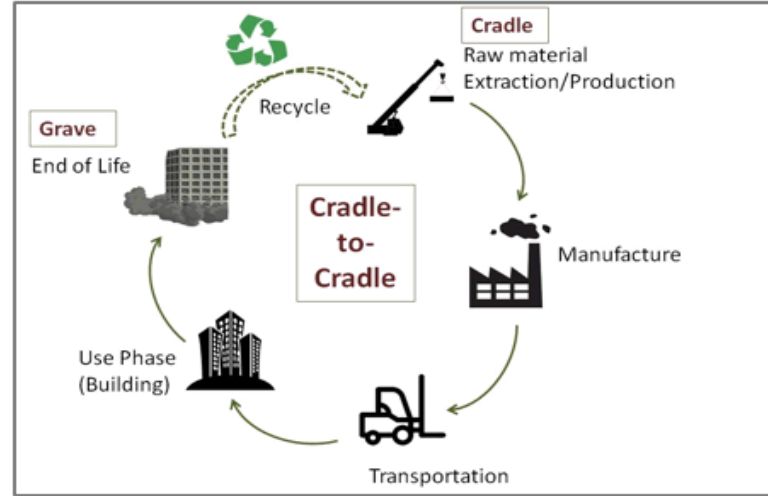

Figure 2: Cradle-to-cradle life cycle assessment

SEÇİCİ YIKIM PRATİĞİ-BELEDİYELER İÇİN

TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK
ARAŞTIRMA KURUMU
MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ
MALZEME ENSTİTÜSÜ

İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARININ GERİ DÖNÜŞÜMÜ VE
KULLANIM KRİTERLERİNİN BELİRLENMESİ PROJESİ

PROJE NO: 5135504

(ME.1.14.17)

(PROJE ARA RAPORU)

SEÇİCİ YIKIM PLANI USUL VE ESAS-
LARI

TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA
KURUMU MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ
MALZEME ENSTİTÜSÜ

İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARININ GERİ DÖNÜŞÜMÜ VE KULLANIM
KRİTERLERİNİN BELİRLENMESİ PROJESİ

PROJE NO: 5135504

(ME.1.14.18)

(PROJE ARA RAPORU)

UYGULAMA REHBERİ

DESTEKLEYEN KURULUŞUN ADI: T.C. ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI AÇI YAPI VE KENTSEL
DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

30/11/2014
GERZE, KOCAELİ

Seçici Yıkım El Kitabı

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK
BAKANLIĞI

DEPAR
Deprem Mühendisliği
Uygulama ve Araştırma Merkezi

İLGİNİZE TEŞEKKÜRLER

bmuratdemir@gmail.com